

Per Olov Enquist
NOC
TRIBÁDEK

PP

DIVADLO
POD PALMOVKOU

Jan Těplý

Per Olov Enquist

NOC TRIBÁDEK

Překlad: František Fröhlich

Režie, hudba: Michal Lang

Dramaturgie: Daria Ullrichová

Výprava: Ján Tereba, Anna Scheffel-Brotánková

Produkce: Markéta Benčová

Hlasová spolupráce: Regina Szymiková

Čtvrtá inscenace 78. divadelní sezony 2025/2026

a 451. inscenace Divadla pod Palmovkou

Premiéra 24. 4. 2026 ve Velkém sále Divadla pod Palmovkou

Divadlo pod Palmovkou je divadelní scénou hlavního města Prahy.

Tereza Fočkalová a Pavla Gajdošíková

Jan Teplý a Michal Lurie

OSOBY A OBSAZENÍ

| Siri von Essen–Strindbergová: Tereza Dočkalová
| August Strindberg: Jan Teplý
| Marie Karolína Davidová: Pavla Gajdošíková
| Viggo Schiwe: Michal Lurie

| Představení řídí a text sleduje: Václav Vostarek

Jan Teplý a Michal Lurie

Pavla Gajdošíková, Tereza Dočkalová a Jan Teplý

Jan Těplý a Pavla Gajdošíková

Jan Těplý, Tereza Dočkalová a Michal Lurie

PER OLOV ENQUIST

---

*Spisovatel, dramatik, filmový scenárista,
společenský a divadelní kritik,
bývalý reprezentant Švédska ve skoku vysokém*

Je druhým nejuváděnějším švédským dramatikem na světových scénách, a to po Augustu Strindbergovi. A právě Strindbergovi, zakladateli moderní švédské literatury a reformátorovi evropského dramatu, je věnováno jeho nejhranější drama *Noc tribádek*.

Per Olov Enquist se narodil roku 1934 v malé vesničce na severu země. Ve svém životopise o tomto pozoruhodném a zjevně inspirativním místě píše: „Vesnice Hjoggböle – ležící hluboko v lesích, dvacet kilometrů od pobřeží a tisíc kilometrů na sever od Stockholmu – se časem začne těšit jakési celostátní proslulosti, protože jejich sto padesát obyvatel vychovalo hned pět spisovatelů, členů svazu švédských spisovatelů.“

Enquist záhy ztratil otce – nebyl mu ani jeden rok – a jeho matka učitelka, silně nábožensky založená, ho vychovávala velmi přísně. Ač se to neslučovalo s matčinými striktními protestantskými zásadami, od dětství zdatně sportoval a jako junior reprezentoval Švédsko ve skoku vysokém. Na studia literární vědy na Uppsalské univerzitě – a budoucí literární kariéru – odcházel tedy zocelen i motivován nehostinným krajem, puritánskou výchovou a sportem. Jeho vynikající fyzická kondice mu v pozdějších letech zachránila život. Po absolutoriu univerzity začal psát do novin, psal divadelní kritiky, přestože do té doby byl v divadle jen čtyřikrát, a komentoval politické události. Do literatury vstupoval se silnou generací šedesátých let, kdy se Evropou přehnal vlna studentských revolucí a intelektuálové opět uvěřili, že svět se dá změnit.

Debutoval prózou *Kříšťálové oko* (1961). Definitivně se prosadil až svou třetí knihou *Magnetizérova pátá vlna* (1965), inspirovanou životem léčitele Mesmera, o úspěchu svědčilo i její zfilmování. Poté už Enquist natrvalo zůstal v centru pozornosti čtenářů i kritiků.

Napsal řadu románů, které byly přeloženy do mnoha světových jazyků. Mimořádný zájem vzbudil román *Legionáři* (1968), oceněný Severskou cenou za literaturu. Jedná o traumatizující epizodě švédských dějin: Vojáci z Litvy, kteří bojovali na straně Němců, po válce požádali ve Švédsku o azyl, ten jim byl odepřen, museli se vrátit na území Sovětského svazu. Opakovaně jsou ve světě vydávány romány *Svržený anděl* (1985), *Kniha o Blanche a Marii* (2004) a autobiografie *Jiný život* (2008).

Bylo mu jednačtyřicet let, měl za sebou úspěšnou dráhu prozaika a novináře, když napsal svou první divadelní hru, jak tvrdí on sám „z ničeho nic, během jedenácti dnů“. Stala se jeho hrou nejúspěšnější. Má podstatné rysy jeho tvorby následující. „Píšu jen komorní hry. Je mi zatěžko pracovat s více než 4 herci, protože nevím, jak mají přicházet na scénu a odcházet z ní.“ Zní to poněkud koketně, ale zároveň až strindbergovsky důsledně: Jsme tím, co je naše intimita. Naše nejbližší vztahy, k sobě i k nejbližším, jsou krajinou našeho života, fatálně determinujícím prostředím. V takto striktně vymezeném prostředí se realizuje průběžné téma jeho her – problém viny a odpuštění. Dalším příznačným rysem jeho dramatické tvorby je slučování či prolínání skutečnosti a fikce. Proto jsou někdy jeho hry – a to i v univerzitních publikacích – označovány jako dokumentární drama. (Což je poněkud matoucí, protože jak může být drama o intimitě – o nezbadatelném – dokumentární?) Enquistovy hry vycházejí z reálných událostí a citují historické postavy. Mnohdy jsou to ikony severské kultury: Strindberg, Lagerlöffová, Andersen, ad. Provakaci a obrazoborectví lze pokládat za další symptom Enquistovy tvorby.

Mezi jeho nejznámější dramata patří: *Noc tribádek* (1975), *Faidra* (1981), *Ze života žízal* (1981), *V hodině rysa* (1988), *Obrázkáři* (1998) a *Blanche a Marie* (2004).

Enquist byl dvakrát ženatý. Žil krom Švédska také v Berlíně, Los Angeles, Paříži, Kodani. Po léta bojoval s démonem alkoholu – při jednom z neúspěšných léčebných pokusů uprchl do severské pustiny jenom v ponožkách a přežil jenom díky své vynikající fyzické kondici. Později, dle jeho slov, to přešlo samo.

Do Prahy přijel poprvé v listopadu 1989, zavítal na plánovanou premiéru Strindbergovy hry *Věřitelé* v Divadle E. F. Buriana, ta se nekonala vzhledem k historickým událostem. Zlí jazykové tvrdí, že prizmatem svého démona pokládal proslovy stávkujících divadelníkůů na jevišti za divadelní performanci. V roce 1998 přijel do Prahy znovu, zúčastnil se představení jeho hry o Selmě Lagerlöffové *Obrázkáři*.

Per Olov Enquist nedostal Nobelovu cenu, dokonce se nestal členem Švédské literární akademie. Navzdory tomu byl pokládán za jednu z nejvýraznějších osobností evropské literatury po několik desetiletí jeho života.

Zemřel 25. dubna roku 2020.

Jan Teplý, Michal Lurie a Tereza Dočkalová

Tereza Dočkalová, Pavla Gajdošíková a Jan Teplý

Michal Lurie, Tereza Dočkalová,
Pavla Gajdošíková a Jan Teplý

Jan Teplý

FIKTIVNÍ DOKUMENT

„Já lidi nežeru, já je popisuju“

Nakolik je Enquistova hra dokument a nakolik fikce? Podtitul Noci tribádek zní: „Divadelní hra z roku 1889“. To můžeme číst dvojím způsobem, děj se odehrává v uvedeném roce, nebo hra byla napsána v onom roce. Důvěřujme autorovi, ta dvojnásobnost je cílená.

V roce 1889 se skutečně odehrála v kodaňském divadle Dagmar premiéra Strindbergovy miniaktovky *Ta silnější*. Měla nahradit cenzurou zakázanou *Slečnu Julii*. Strindbergovi, tehdy ještě manželé, ale mířící k rozvodu, potřebovali peníze. Hlavní, vlastně jedinou mluvící, roli hrála Strindbergova manželka Siri von Essen. Lze i předpokládat, že proběhla zkouška. Tolik doložitelná fakta o události, která se stala.

Všechny čtyři postavy – Strindberg, Siri, Marie Davidová, Viggo Schiwe – mají svůj reálný předobraz. Z doložitelných pramenů plyne, že Marie Davidová v této inscenaci nehrála, na dobových plakátech je uvedeno jméno jiné herečky. A Vigo Schiwe byl prý spíše druhořadý herec, ovšem Jeana ze *Slečny Julie* v uzavřeném klubovém představení skutečně hrál. Musíme ale připustit, že Davidová se zkoušky zúčastnit mohla a také Schiwe o sobě mohl velkohubě prohlašovat, že nejlepším dánským hercem. Autor nedokumentuje, jak se události staly, ale předkládá nám svou verzi, jak se stát mohly, a činí tak ovšem s až překvapivým respektem k historickým faktům.

Enquist čerpá z mnoha pramenů, nejen ze životopisů reálných osob, ale i z dobové korespondence, deníků, bohatý materiál poskytuje samotné Strindbergovo dílo. Strindberg pokládal Marii Davidovou za příčinu rozpadu svého manželství, své frustraci a

znechucení dal přímý průchod v knize *Bláznova obhajoba*. V zastřenější podobě se v novele *Čandala* vypořádává s „kriminální epizodou“ citovanou v Enquistově hře, kdy čelil obvinění z falešného udání. Strindberg svůj nietzscheovskey pojatý příběh zasadil do 17. století a svého soupeře v něm zlikvidoval nemilosrdně, nechal ho roztrhat psy (název knihy *Čandala* odkazuje na nejnižší indickou kastu, obviněný správce je cikán, ve Švédsku tatar, potulný živel). Kniha bývá v současném kontextu někdy uváděna jako příklad dobového rasismu. Strindbergova tvorba jistě není korektní, zato je umělecky přesvědčivá. Strindberg ve valné části svého díla (právě v té, která ho proslavila) neúnavně stravoval svůj život, a tím se dal všanc budoucím interpretům. Vysloužil si označení nepřítel žen a zlý muž severské literatury. Enquistův Strindberg nám dává nahlédnout, jak se mu to přihodilo, respektive z dopuštění autora mohlo přihodit.

Noc tribádek v mnohém připomíná Strindbergovu tvorbu z psychologicko-naturalistického období. A dvojnásobným podtitulem hry, jejím vročením, jakoby se Enquist ke svému předchůdci vědomě hlásil, snad nás i mystifikoval, že hra byla napsána ve strindbergovské době. Pouze čtyři postavy, sevřený časový úsek a zejména onen příslovečný boj pohlaví, muž a žena jako nesmiřitelní soupeři. Enquist obrací úhel pohledu na stále ještě trávající zápas. Jestliže Strindberg vášnivě hájil mužské pozice, Enquist se staví na stranu žen. Tribádky, tak byly nazývány lesbické ženy, se vydávají na svou nezávislou cestu. Dodejme, že hra byla napsaná před padesáti lety. Kdyby šlo o hru ideologicky podjatou, nebyla by to dobrá hra. Půl století existence na světových jevištích svědčí o opaku.

V příběhu jedné noci se sejdou čtyři postavy – známý dramatik, jeho manželka herečka, přítelkyně herečky a herec, který byl pozván, aby dohlédl režijním okem na zkoušení dramatikovy poslední hry. Dvě tribádky a žárlivý, ješitný manžel tvoří, tehdy jako dnes, skandální milostný trojúhelník. Během noční zkoušky prochází kalamitní manželství svou poslední hořkou etapou. To, že se na rozvodové drama dívá nezúčastněná osoba – nebohý režisér, dodává dění punc trapnosti, posunuje příběh do roviny tragikomedie. Enquistova hra samozřejmě těží z faktu, že jedná o slavné osobnosti, že vypráví o tom, co v čítkách nenajdete. Ale škrtneme-li jména, nemusel by se příběh odehrávat pouze v roce 1889, jak tomu bývá u dobrých her pravidlem.

Jan Teplý

Jan Teplý

Michal Lurie, Tereza Dočkalová a Jan Teplý

Michal Lurie, Jan Teplý a Tereza Dočkalová

KDO JE KDO

Siri von Essen (1850-1912)

Narodila se ve Finsku, pocházela z pobaltské švédsko-ruské šlechtické rodiny. V dvaceti letech se vdala za důstojníka barona Wrangela a porodila dceru. Toužila být herečkou. Bránil jí v tom nejprve otec, posléze manžel. Ona si prosadila svou. Studovala soukromě herectví a debutovala (1875) ve švédském Královském divadle. V témže roce se seznámila se Strindbergem, ten ji na rozdíl od manžela v kariéře herečky podporoval a některé role napsal speciálně pro ni.

Po šlechticky bezbolestném rozvodu, Wrangel měl za milenkou její sestřenicu, si vzala Strindberga. Jejich první dítě se narodilo pouhý měsíc po svatbě, zemřelo dva dny po porodu. Siri hrála v Královském divadle do roku 1881, pokračovala v kariéře i ve finských divadlech a v té době už měla dvě dcery.

Zlomem v jejím životě byl odjezd do ciziny. Do Švýcarska a Francie odjeli Strindbergovi v roce 1883. Na cestách se narodil syn. Siri měla za sebou pět porodů a nemohla se realizovat tak, jak by si přála. Roku 1885 přicestovali Strindbergovi do Grez sur Loing, umělecké kolonie blízko Paříže, kde se sdružovali umělci a intelektuálové převážně severského původu. Tam poznala Marii Davidovou. Siri obdivovala Mariinu nezávislost.

Po návratu do Dánska se pokusila obnovit svou hereckou kariéru v divadle Dagmar. V experimentální scéně, kterou s manželem roku 1889 založila, se stala ředitelkou a herečkou. Premiéra aktovky *Ta silnější* dopadla katastrofálně, hrála se jen jednou.

Manželé se rozvedli v roce 1891. Siri se přestěhovala do Finska. Na jeviště se jí už nepodařilo vrátit. Živila se jako divadelní pedagog, sužovaly ji finanční obtíže i starost o děti. Zemřela roku 1912 pouze pár dní před svým manželem. Pochováni jsou na stejném hřbitově.

Marie Karolína Davidová (1865-1897)

Narodila se v Dánsku do rodiny bohatého židovského statkáře. Její matka opustila svého muže a odcestovala s dcerou do Itálie, kde zemřela. Marii bylo dvanáct let, vrátili ji do Dánska. Dále je známo, že odešla do Francie studovat literaturu. Jejím literárním guru byl Georg Brandes, bývalý milenec její matky a vlivná postava dánského kulturního života. Do Grezu přijela se svou přítelkyní Sofíí von Holten.

Přestože je někdy prezentována jako literátka, není dohledatelná žádná její tvorba, krom korespondence. V jednom z dopisů prosí Brandese, aby zasáhl v její prospěch, že „není špatná žena“. Strindberg ponoukal tety von Essen, aby ji obvinily ze „zločinu proti přírodě“. Po rozvodu Strindbergových žila v blízkosti Siri. Nikde ovšem není doloženo, že by mezi ní a Siri existoval milostný vztah. Je tedy i možné, že šlo o intenzivní přátelství dvou nezávislých žen.

Marie pak ve Finsku, kam následovala Siri, onemocněla po těžkém otřesu mozku zápalem plic, rok a půl strávila na lůžku, museli jí roztloukat chrupavky v kolenou. Vzdala se alkoholu. Konvertovala ke katolicismu. Zemřela v německém klášteře ve Vratislavi jako sestra Bernadetta. Není známa žádná její fotografie, ani reálné vyobrazení.

August Strindberg (1849-1912)

Nejvýznamnější švédský literát, dramatik, básník, autor povídek a románů, malíř, fotograf a novinář. A také socialista, alchymista, okultista. Napsal 60 dramát a 30 dalších děl. Jeho román *Červený pokoj* je považován za první moderní švédský román, jeho psychologicko-naturalistická dramata (*Otec*, *Slečna Julie*, *Věřitelé*) prosadily novou divadelní formu, novátorská dramata z pozdního období (*Tanec duchů*, *Cesta do Damašku*, *Sonáta duchů*) předjímalá modernistické směry dvacátého století. Jeho 117 obrazů, vymykajících se tehdejší realistické tvorbě, je na aukcích vysoce ceněno.

O svém životě napsal rozsáhlou autobiografii *Syn služky*. Jeho matka zemřela, když mu bylo 13 let. Stvořil si její idealizovaný obraz. S otcem nesouhlasil ve všem až do jeho smrti. Komplikovaný vztah k ženám (ideálu svěřence nemohla žádná z jeho tří manželky dostát) a odpor k autoritám staly se příznačnými motivy jeho života i díla.

Když potkal Siri von Essen, bylo mu 26 let, byl knihovníkem Královské knihovny, psal do novin a divadla již uvedla několik jeho her, na průkazný úspěch teprve čekal. Ona byla z vyšší společnosti a on selfmademan. Zda byla Siri příliš ctižádostivá herečka a jemu

imponovalo podmanit si šlechtičnu, jsou jenom spekulace. Jisté je, že jejich vztah je oba poznamenal na celý život.

Strindbergova hypersenzitivita násobená nezdrženlivostí se v pozdějších letech na určitou dobu převrátila do duševní choroby. Nikdy nepřestal tvořit. Domníval se, že měl dostat Nobelovu cenu za literaturu i za chemii.

Již za svého života byl celebritou. Když přijížděl z ciziny do Švédska k soudu, aby čelil žalobě za rouhání, vítaly ho davy příznivců. Když zemřel, byl jeho pohřeb přeložen na neděli, aby mu mohli projevit úctu dělníci. Hodina byla určena na časně ráno, aby se netísnily davy, přesto ho přišlo vyprovodit na 60 tisíc lidí, od dělníků po ministry.

Viggo Schiwe (1866-1914)

Dánský herec se nejprve uplatnil jako první milovník v kočovných společnostech. Všiml si ho Strindberg a dal mu malou roli Správce v inscenaci *Otec*. Do historie divadla vstoupil jako první představitel Jeana, v uzavřeném představení *Slečny Julie*. Kariéru herce brzy opustil (1891), stal se novinářem a pojišťovacím agentem.

Michal Lurie

Jan Teplý, Tereza Dočkalová a Pavla Gajdošíková

Pavla Gajdošíková a Michal Lurie

Jan Teplý a Michal Lurie

Jan Těplý

Tereza Dočkalová, Pavla Gajdošíková a Jan Těplý

PP

DIVADLO
POD PALMOVKOU

Zřizovatel

Ředitel: MICHAL LANG

Divadlo pod Palmovkou
Zenklova 34
Praha 8
180 36

Dekoraci vyrobili: Centrum reklamy, s. r. o – Ing. Petr Vaňáč
Šéf umělecko-technického provozu: Libor Michvocík
Světla: David Šiman, Soňa Le
Zvuk: Daniel Škrášek, Štěpán Malík
Garderoba: Ilona Hoferová, Hana Rohlederová
Rekvizity: Eva Otmar
Masky a vlásenky: Vladimíra Brabcová, Elen Burianová
Jevištní mistr: Miroslav Hora
Jevištní stavba: Tomáš Bukovský, Jaroslav Grus, Adam Horáček, Kristián Kazický,
Ladislav Peroutka, Jan Procházka, Vladimír Vilda

**Za poskytnutí lahví s patentním uzávěrem
děkujeme Rodinnému pivovaru Bernard a.s.**

Program k 451. premiéře Divadla pod Palmovkou, 4. inscenaci 78. divadelní sezony 2025/2026 připravili:

Redakce a texty: Daria Ullrichová • Grafická úprava a sazba: Martin Ponec • Korektury: Zdeněk Přidal •

Fotografie na titulní stránce: David Turecký • Fotografie: Martin Špelda

Crestyl

DCK

BERNARD
Pivo

Prima

A2
ARTS & CULTURE

 Vltava
Český rozhlas

 Rádio Praha
Český rozhlas

Tereza Dočkalová a Jan Teplý

